

Araştırma Makalesi/Research Article

**KARŞIT YAZIN TÜRÜ OLARAK POP YAZINI: ROLF DIETER
BRINKMANN ÖRNEĞİ**

*POP WRITING AS COUNTER ARGUMENT: SAMPLE OF ROLF DIETER
BRINKMANN*

Hikmet ASUTAY*, Burcu ÖZTÜRK**

Geliş Tarihi: 11.01.2019

Kabul Tarih: 29.11.2019

Received

Accepted

ÖZ: İkinci dünya savaşı sonrası Amerika'da savaş karşıtlığı ile birlikte ortaya çıkan ve zamanla her ülkeye yayılan pop yazını, iletişim araçlarının büyük etkisiyle yazın dünyasında karşıt akım olarak yerini almıştır. Savaş sonrası her şeyden bunalan insanlar yeniliklere ihtiyaç duymuş ve özellikle ülkenin genç nüfusu tarafından bu akım destek görmüştür. Eserlerde serbestlik ön plana geçmiş, yazarlar ve şairler herhangi bir kural kaygısı taşımadan çalışmalarını oluşturmuştur. Bu kuralsızlık durumu en çok şiirlerde kendisini belli etmektedir. Şiirlerde pop yazın öğelerine çok sık rastlanmaktadır. Kuralsız, kimi zaman sadece bir kelimededen oluşan dizeler ya da dönemi çağrıştıran kelimelerin yer alması pop yazını incelemek açısından önemlidir. Alman edebiyatında pop yazının temsilcisi olan ve bugüne kadar çok fazla ele alınmayan Rolf Dieter Brinkmann, şiirlerinde pop yazın öğelerini barındırmış ve bu akımın örneklerinin ortaya çıkmasını sağlamıştır. Bu nedenle bu çalışmanın pop yazın incelemeleri için bir yenilik getirmesi amaçlanmaktadır. Çalışmanın kuramsal bölümünde pop yazın kavramı irdelenmeye çalışılmıştır. Şiir incelemelerinde özellikle ülkemizde pop yazını ve Rolf Dieter Brinkmann hakkında pek bir çalışma bulunmaması ve de pop yazın unsurlarının günümüzde güncel olması, çalışmanın çıkış noktasını oluşturmuştur. Uygulama bölümünde ise şairin şiirlerinden üç tanesi biçim ve içerik yönünden çözümlenmeye çalışılmıştır. Bu şiirlerde bulunan pop yazın öğeleri yorumlama tekniği kullanılarak açıklanmıştır. Bu konunun ele alınmasının amacı, Alman yazınında R. D. Brinkmann'ın pop yazını temsilcisi olarak nasıl ve ne şekilde yer aldığıdır. Ayrıca Brinkmann örneğinde pop yazını ürünü olarak şiirlerinin incelenerek yorumlanmasıdır. Bu bakımdan çalışmanın ileride yapılacak çalışmalara da ışık tutması beklenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Karşıt yazın, Pop yazın, Alman edebiyatı, Şiir, Rolf Dieter Brinkmann.

ABSTRACT: The pop-literature, that emerged with anti-war and spread to every country over time, has taken its place as a counter argument in the world of literature with the great influence of communication means. The people, who were tired after the war, needed innovations and this literature trend was supported especially by the young population of

* Prof. Dr., Trakya Üniversitesi, hikmetasutay@yahoo.de, ORCID: 0000-0002-0533-7708.

** burcuozturk@gmail.com, ORCID: 0000-0001-5588-0963.

the country. The freedom was at the forefront in writings, writers and poets have created their work without any rule. This state of irregularity is most evident in poems. The pop-literature items are very common in poems. It is important in terms of examining pop literature which includes the unqualified words, sometimes just a word, or words that evoke the period. Rolf Dieter Brinkmann, a representative of pop literature in German literature who was not deeply explored today, has kept pop songs in his poems and ensured the emergence of samples of this genre. For this reason, this study is aimed at introducing novelty for the analysis of pop literature texts. In the theoretical part of the study it was tried to be examine the concept of pop literature. The absence of much work in poetry examinations about pop writing and Rolf Dieter Brinkmann, especially in our country, and the currently of pop typography elements, creates the starting point of the work. In the application section three poems of this poet were tried to be investigated in terms of form and content. The items, which are found in these poems, have been explained by using the interpretation technique. The purpose of this study is how and in what way Rolf Dieter Brinkmann was proposed by a representative of pop literature. In addition, Brinkmann regards poetry as a product of pop literature. It is expected that the work in this way also will sheds light on the work to be done in the future.

Key Words: Counter Argument, Pop Literature, German Literature, Poetry, Rolf Dieter Brinkmann.

1. GİRİŞ

Türkiye’de bugüne kadar hakkında çok fazla araştırma¹ yapılmayan Rolf Dieter Brinkmann pop yazının Almanya’daki en önemli temsilcilerindendir. Pop yazının ilk örneklerini Amerika’dan esinlenerek veren Brinkmann, şiirlerinde bu yazın türünün öğelerini sıkça kullanmış ve pop yazın ruhunu okuyucuya hissettirmiştir. Böylece Amerika’da filizlenen pop yazın/ popüler edebiyat geniş kitleye ulaşmaya başlamıştır.

İlk olarak Amerika’da ortaya çıkan ve Avrupa başta olmak üzere dünyanın her yerine yayılan pop yazını terimine değinmek gerekir. Türk Dil Kurumu popüler kelimesini “halkın arasında yaşayan motiflere, öğelere yer veren, onlardan yararlanan, halkın zevkine uygun, halk tarafından tutulan; herkesçe tanınan, bilinen” (TDK 2018: www.tdk.gov.tr) olarak tanımlamıştır. Yazarlar tarafından ise seçtikleri konularla ve metinlerinin içerikleriyle duygu ve düşüncelerini, hayata bakışlarını, çığlıklarını, isyanlarını, seslerini ve tarzlarını aktarmada kullandıkları önemli bir araçtır denebilir. Popüler edebiyat bağlamında bakıldığında dönemin şartlarından etkilenen bir akım görülmektedir. Öğrenci Hareketi² (Bkz.: Erkayhan;

---

¹ Yapılan alan yazın taramalarında herhangi bir akademik çalışma vb. bulgulara rastlanmamıştır.

² Tarihe “68 Olayları” olarak geçen "Mayıs olaylarından birkaç ay öncesine kadar Fransa’da öğrenci hareketi, asıl olarak Vietnam savaşıyla dayanışma boyutlarında aktif

2011, s.84) olayları sonrası edebiyat popüler yazın olma yoluna girmiştir. Çağ romanları buldukları dönemin siyasi olayları ve toplumsal durumları ile bağlı oldukları için popüler yazın örnekleri de bu gruba dahil edilebilir (Geissler; 1964, s. 8). Çünkü bu eserlerde dönemin izlerini görmek mümkündür. Toplumun durumunu anlatan bu eserler dönemin şartlarını anlatarak okuyucuyu aydınlatmaktadır.

Toplumsal hareketleri yorumlamak güç olsa da, içeriğinde çok fazla dinamik vardır. Etkilediği ve etkilediği alanlar; toplumun içselleştirdiği bir sorunun ya da değişimin meydana gelmesi için gerçekleştirilen; devletin, kural koyucunun ya da bir sistemin karşısında durulması sonucu meydana gelen duruş olarak nitelendirilebilir. Bu bağlamda karşıt yazın olarak ortaya çıkan popüler edebiyat nedir ve nasıl ortaya çıkmıştır? Hangi yazarlar tarafından temsil edilmiş ve özünde hangi konulara yer vermiştir, gibi sorulara cevap aradığımız çalışmamızda, amaç karşıt yazın olarak hangi amaçla bu yazın türünün ortaya çıktığını açıklamak ve özellikle Alman yazınında dönemin önemli temsilcilerinden olan Rolf Dieter Brinkmann şiirlerinde dönemin yansıyan özelliklerini bulmak, aynı zamanda da bu konuya açıklık getirmektir. Bu amaç doğrultusunda ilk olarak belirli bir süre sonra yenilik arayan, kendine hitap etmeyen şeylerden bir süre sonra sıkılan gençlik açısından bu konuyu ele almakta fayda vardır.

2. TOPLUMSAL HAREKETLERDE GENÇLİK SOSYOLOJİSİ

Toplumsal hareketlerin sebeplerini tam olarak belirtmek mümkün olmayabilir. Siyasal, sosyolojik, psikolojik sebepler başta olmak üzere; sürekli aynı tarzların yer alması sonucu oluşan sıkılganlık ve bıkkınlık hissi sonucu ortaya çıkan “yenilik arama duygusu” da bu hareketlere sebep olabilir. Burada hareketin sebebini anlamlandırmak için cevaplamamız gereken sorular: Hareketin kimliği nedir? Kimler tarafından başlatılmıştır? Hareket neye karşıdır? Bu soruların cevapları ile hareketin ne olduğu ve hangi sınıflandırma içerisinde yer aldığı belirlenebilir.

Gençlik sosyolojisi ise bu toplumsal hareketlerde büyük bir yere sahiptir. Çünkü insan hayatı farklı evrelerden oluşur. Bebeklik, çocukluk, ergenlik, yetişkinlik ve yaşlılık evreleri. Her dönemin kendine has özellikleri olsa da ergenlik ve gençlik dönemleri hem kişisel açıdan hem de toplum açısından daha da

---

durumdayken, 1967 sonlarında de Gaulle'nin Milli Eğitim Bakanı'nın hazırladığı “üniversite reformu”, öğrenci hareketini bir dayanışma hareketi olmaktan çıkartmıştır. 29 Mart 1968'de ülke geneline yayılan hareket ile tüm Fransa'daki üniversiteler öğrenciler tarafından işgal edilmiş ve eylemler bir üst boyuta çıkmıştır". Bkz. Şafak Erkayhan (2011)

önemlidir. Gençlik hareketi olarak adlandırılan evre, Öğrenci Hareketi'nde yer alan grubu temsil etmektedir. Çünkü genç kesim olarak nitelendirilen kişiler tam da Öğrenci Hareketi oluşumundaki kişilerin yaş grubuna denk gelmektedir. Dolayısıyla aynı yaş grubu-akran olan kişiler bir araya gelerek gruplaşırlar. Bu gruplaşmanın sebebi olarak yetişkin grup ile aralarındaki nesil farkı, düşünce farkı, değer farkı, zihniyet farkı söylenebilir.

Aslında gençliğin omuzlarında çok fazla yük vardır: Yeniliklere açık olmak, çoğunluğa karşı azınlık olmak, isyan eden ilk grup olmak, her olayda ilk sırada yer almak vb. Değişen zamana ve şartlara uyum sağlayan ilk grup gençliktir çünkü. Eskiye kabul etmeyen, sürekli yeniliklerin peşinde olan, hatta yeniliği kabul etmekle kalmayıp, nesil farkı olan grupların bile bu duruma uyum sağlayabilmesi için çabalayandır. Amerika'da da II. Vietnam Savaşı sonrası benzer bir gruplaşma yaşanmış ve gençlik grubu olan öğrenci topluluğu bir araya gelerek seslerini kendi ülkelerinde duyurmakla kalmayıp, dünyaya duyurmuş, aynı zamanda da büyük ses getirmişlerdir.

3. POP YAZININ ORTAYA ÇIKIŞI

Pop yazın 1950'li yıllarda ilk olarak filizlenmeye başlıyor. Aslında bu dönem savaş karşıtlığı akımın doğması olarak yorumlanabilir. Çünkü Amerika-Kore-Vietnam Savaşları ile savaş karşıtlığı dönem başlamış; resim ve müzik gibi sanat dalları başta olmak üzere çeşitli medya araçlarının da gelişmesiyle daha çok kitleye hitap etme fırsatı bulmuş ve daha çabuk yayılmıştır. İlk olarak Amerika'da başlamış olmasına rağmen medya kanalları aracılığıyla Avrupa'da etkisin hissettirmeye başlamıştır.

1960'lı yıllar, toplumun belli bir kesimi olan gençlik tarafından var olan düzenin sorgulandığı ve isyanların başladığı bir dönemdir. Bu isyanların en önemlisi 3 Mayıs'ta Paris Sorbonne Üniversitesi'nde başlayan öğrenci hareketidir (Erkayhan; 2011, s. 84). Tarihe 68 öğrenci olayları olarak geçen bu hareket, "tüm dünyayı hızla saran ve köklü değişimlerin doğmasını sağlayan geniş kitlesel harekettir" (Asutay; 2001, s.5). Kısa sürede Avrupa'ya yayılan hareket özellikle Vietnam Savaşı sonrası farklı bölgelere ve de eğitim, toplumsal projeler gibi farklı alanlara da yayılmıştır.

1970'li yıllarda öğrenci hareketleri sonrası tüm toplumsal alanlar giderek siyasallaşmıştır. Bu dönemde yazınsal eserler başta olmak üzere sanatsal yapıtlarda da çok yönlü değişimler izlenmiştir;

“Sanatçının yaratıcı olarak ilahlaştırılması, sanat yapıtının orijinalliği iddiası, elit değerlerin öne çıkarılarak günlük ve sıradan olanın aşağı görülmesi tavırları yok olmaya başlamış, bunun yerine sanatçılar giderek önemsiz ve sıradan olanın arayışına girmişlerdir” (Erkayhan; 2011, s. 136).

Öğrenci hareketinden sonra pop yazının ortaya çıkmasında gençleri etkileyen bir diğer olgu ise Rock'n Roll müzik tarzıdır. Çünkü müzik insanların politik fikirlerini, yaşama duygularını yansıtmak için kullandığı bir araç, aynı zamanda bir yaşam tarzıdır. "Beatles"³ ya da "Rolling Stones"⁴ gibi müzik grupları toplumun yetişkin nesli tarafından reddedilmiş ve doğrudan hitap ettiği kesim genç kitle olmuştur. Sadece müzikte değil, modada hatta sanatta, giyim kuşam tarzlarında bile bu müzik tarzının etkisi görülmüştür (Uhlig; 2008, s. 2). Aynı zamanda pop yazın hem 'Dada' ve 'Pop Art' akımlarından, hem de Amerikan 'Beat Kuşağı' yazarlarından etkilenmiş ve kendi değerlerini oluşturmuştur (Polat; 2009, s. 60).

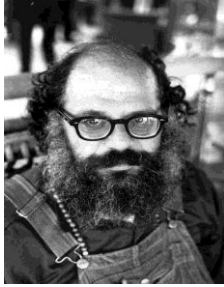
Aynı zamanda Amerika'da Allen Ginsberg, Jack Kerouac, Neal Cassady 'Beat Kuşağı' olarak adlandırılan akımın önemli temsilcilerinden olmuştur. Beat kuşağını oluşturan bu yazarlar Amerika ve Avrupa edebiyatına önemli yenilikler getirmiştir. Kendilerini toplumdaki soyutlayan bu kuşak, alışılmışın dışına çıkmış; alt-kültürel yaşantıları yazdıkları şiir ve nesirlerde hiçbir kaygı gütmeyen açık ifadelerle yer vererek yansıtmışlardır. Gençlik argosu başta olmak üzere günlük konuşma dili kullanmış ve okuyucuda şok etkisi yaratan esrar deneyimleri, cinsellik, homoseksüellik, uyuşturucu kullanımı gibi aşırı uç deneyimlere giren konuları açık bir şekilde ifade etmişlerdir⁵.

Allen Ginsberg döneme *Geheul* (1955) (*Uluma*) ve *America* (1956) adlı şiirleri ile damga vurmuştur. Çünkü bu şiirlerde aslında bir isyan vardır. Amerika'ya karşı bir isyan, bu savaşların ne zaman son bulacağına dair bir sitem başta olmak üzere, siyahilerin haklarının savunulması temalarına da yer vermiştir. Pop yazın eşitlikten yanadır, şiirlerde de bu özelliği hissedilmektedir.

³ 1960 yılında kurulmuş popüler rock müzik grubudur. Bkz. Walter Everett. *The Beatles as Musicians: Revolver through the Anthology* (1999)

⁴ 1962 yılında İngiltere'de kurulan rock müzik grubu. Bkz. Thomas Forget. *The Rolling Stones*. (2003) (s.19)

⁵ Bkz. Thomas Ernst. *Popliteratur*. (2001). 'Beat Generation'.

Fotoğraf 1: Allen Ginsberg

Fotoğraf 2: Jack Kerouac

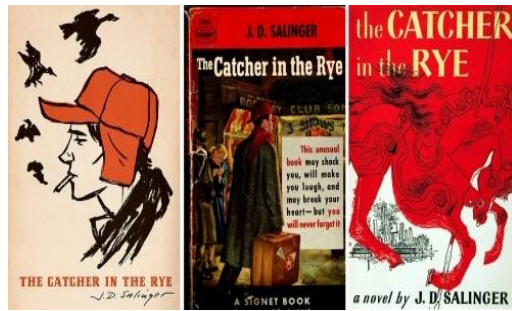

Fotoğraf 3: Neal Cassady

Pop yazın yazarlarının kendilerine has bir üslupları vardır. Hayat felsefesi “karşıtlık” olan bu grup yazarları, eserlerinde de kurallara karşı gelerek akıllarına gelen sözleri kaleme almışlardır. İlk olarak Amerika’da ortaya çıkan pop yazın aslında kara bulutların ortadan kalkması için bir çıkış yolu olarak düşünülebilir. Çünkü II. Dünya Savaşı, onlarca insanın hayatını kaybetmesi, atom bombaları vb. kara bulutların en önemli sebeplerindedir. 1950’lerin ilk yıllarına kadar atmosfer boğucu ve durgundu. Böyle bir ortamda Jerome David Salingers’in *The Cather in the Rye* (1951) (Çavdar Tarlasında Çocuklar) adlı eseri yayınlanmıştır. Eserin kahramanı olan Holden Caulfield her şeye uyan bir toplumun üyesi olmak istememekte ve isyan etmektedir. Yatılı okulundan atılan ve New York’a doğru seyahat eden Holden’in sohbet havasında, adeta okuyucuyla karşılıklı oturmuş konuşuyor gibi olması gençlerin kendilerine bir arkadaş, bir dert ortağı edinmelerini sağlamıştır. Özellikle ergenlik dönemindeki gençlerin diline uygun – isyan ve asabılık- cümleleri gençleri bu esere çekmiştir⁶.

Fotoğraf 4: J. D. Salinger

Fotoğraf 5: The Catcher in The Rye

---

⁶ a.g.e.

3.1. Almanya’da Pop Yazını

Amerika’dan Almanya’ya müzik, giyim, kuşam ve moda başta olmak üzere kitle iletişim araçlarıyla yayılan pop yazını; Almanya’da başlangıcını 60’lı yıllarda bulmuş ve Rolf Dieter Brinkmann, Hubert Fichte gibi yazarlar tarafından temsil edilmiştir. Jörger Schäfer’in ifadesiyle; Alman pop yazını Amerikan kültüründen etkilenmiş ve ilham aldığı bu yazını işleyerek Almanya’da ilk örneklerini vermeye başlamıştır (Schäfer; 2003, s.17). Brinkmann’a göre pop, kopyalanan nesnenin niteliksel olarak değiştirilip yeniden üretildiği bir yöntemdir (Schumacher; 2004, s. 123). Bu yöntemde klasik ve genel geçer yazından sıyrılan yazarlar duygu ve düşüncelerini Amerika’daki yazarlar gibi hiçbir estetik kaygı gütmeden ifade etmişlerdir. Argo bir dil, pornografik ifadeler başta olmak üzere yazınsal çerçevede değişen metinler Almanya’da ortaya çıkmaya başlamıştır. Rolf Dieter Brinkmann, Jörg Fauser, Hubert Fichte, Elfriede Jelinek gibi yazarlar Almanya’da bu akımın temsilcileri olmuştur (Biendarra; 2012, s. 39).

Fotoğraf 6: Rolf Dieter Brinkmann

Brinkmann başta olmak üzere Alman pop yazının ilk kuşağı, metinlerini üretirken moda, reklam, çizgi roman, müzik, sinema, televizyon aracılığıyla dolaşıma girerek çoğaltılan gösterge ve anlamlarını yazınsal eserlerinin kurucuları olarak işlevselleştirmişlerdir (Polat; 2009, s.62). 68 kuşağının temellendirdiği fikirler ve geleneksel olandan kopan postmodernizm de pop yazının Almanya’da gelişmesine zemin oluşturmuştur. Bu konuda Jörger Schäfer pop yazın kavramını, pop göstergelerinin yeniden kodlanarak yazınsal metinlerde yer alması olarak yorumlamıştır (Ernst; 2001, s.7). Bu doğrultuda yazarlar akademik, kurallı, belirli

bir seviyeyi aşmayan, sokak dilinde kullanılan kelimelerden oluşmayan yazınları yazmak yerine, bu duruma karşı “anti” gelişme göstermiş ve tam tersini uygulamışlardır.

1960’ların sonlarına doğru Frank O’Hara, Ron Padgett ve Charles Bukowski gibi yazarların yeni Amerikan şiiri örnekleri Brinkmann’ı etkilemiştir. Çünkü bu eserlerde anlatılan şeylere erişmek mümkündür, diğer bir ifadeyle anlatılan olaylarda yapay kurgu bulunmamakta, tamamen gerçeklerden oluşmaktadır (Adler; 1994, s. 97). Amerikan yazınındaki bu yeni akımı yakından takip eden Brinkmann, 1971 yılından sonra Amerikan popüler kültürünün büyümesine iyice kapılmış, aynı zamanda editör ve çevirmen olarak çalışmasını yer altı yazınının⁷ Almanya’da da kabul görmesi için bir araç olarak kullanmıştır (Gemünden; 1998, s. 49). Brinkmann’ın şiirleri gerçekçi anlatım tarzlarını protesto etmiş, dünyadaki gündelik olayların önemini savunmuştur (Biendarra; 2012, s. 39).

3.2. Pop Yazın Örnekleri: Brinkmann Şiirleri

Genç Alman yazarlar 1969 yılında Rolf Dieter Brinkmann tarafından yayınlanan Amerikan ve İngiliz yer altı edebiyatının güncel durumunu anlatan *ACID* adlı antoloji aracılığıyla bu alışılmadık ve sıra dışı tarz ile tanışıp, ilgilenmeye başlamıştır (Tillmann; 2013, s. 34-35). Yeni bir yazın türü olan pop yazında Rolf Dieter Brinkmann hangi öğeleri kullanmış, cümleleri hangi yapılarla yazmış ve dünyadaki hangi gerçekliğe değinmiştir sorularının cevapları örnekleriyle incelenmiştir.

3.3. Popüler Yazın Öğeleri Barındıran Şiirler

Yazarlar buldukları dönemden, yaşanan siyasal, toplumsal, sosyolojik vb. olaylardan etkilendikleri için şiirlerinde ya da metinlerinde bunları yansıtan tipik öğelere rastlamak mümkündür. Rolf Dieter Brinkmann da pop yazının temsilcilerinden olduğu için şiirlerinde pop yazın öğeleri barındırmıştır. "*Gedicht am 19. März 1964*" adlı şiirinde yorumlama tekniği kullanılarak pop yazın öğeleri incelenmiştir:

Gedicht am 19. März 1964

*Ein Bleistift
ein Blatt Papier
eine Tasse Kaffee
eine Zigarette*

*der letzte Schlager
der Rolling Stones*

⁷ underground-literature: Gerd Gemünden (1998). *Framed Visions: Popular Culture, Americanization, and the Contemporary German and Austrian Imagination*.

*der kommende Frühling
das Familienbild*

*eine Hand
einige Worte
ein Auge
ein Mund (Brinkmann; 1994, s. 14)*

Şiirin başlığı 19 Mart 1964'tür. Tarihe bakıldığında herhangi bir büyük ve önemli olaya rastlanmamaktadır ya da kaynaklara geçmemiştir, bu konuda net bilgi bulunmamaktadır. Brinkmann'ın bu şiiri yazdığı gün acaba tarih 19 Mart 1964 müdür, yoksa herhangi bir sebebi olmadan seçilmiş bir başlık mıdır bu konu hakkında net bir şey söylemek mümkün değildir.

Bu şiirde herhangi bir kafiye ve uyak uyumuna rastlanmamaktadır. Tamamen serbest yazılmış ve popüler yazının özelliklerinden olan bu serbestliği dizelerde hissettirmektedir. İlk kıtada "bir kalem, bir adet kâğıt, bir fincan kahve, bir sigara" kelimeleri bulunmaktadır. İncelendiği zaman herhangi bir cümleye rastlanmamakta, kelimelerin belirsiz tanımlıklarıyla çekildikleri görülmektedir. Bu kıtada yalnızca bir şairin ve yazarın ihtiyacı olan kâğıt, kalem, kahve ve sigaranın varlığı vurgulanmakta, ya da Brinkmann bu şiiri kaleme alırken etrafındaki nesnelere adlarını serbest bir biçimde dizelere aktarmaktadır.

İkinci kıtada "son şarkı, rocking roll (rock müzik grubu), gelen ilkbahar, aile resmi" kelimeleri kullanılmıştır. Bu kıtada da herhangi bir uyak ya da kafiyeye rastlanmamaktadır. Fakat içerik olarak bakıldığında 1962 yılında İngiltere'de kurulan rock müzik grubunun adı bulunmaktadır. Popüler edebiyatta "Beat" kuşağının etkisi olduğu düşünüldüğünde, rock grubunun müzik tarzı da bu kuşağa uyduğundan aralarında ilişki bulunduğu ve popüler edebiyatı çağrıştırdığı söylenebilir. Şair şiiri yazarken fonda radyo açık, son şarkı olarak rock müzik grubunun bir şarkısı çalmakta; masada bir aile fotoğrafı bulunmakta ve Mart ayının sonları Nisan'ın başları yani ilkbaharın gelişi beklenmektedir diye yorumlanabilir.

Üçüncü kıtada "bir el, bazı kelimeler, bir göz, bir ağız" sözcüklerine yer verilmiştir. Şair, şiirinde cümlelere yer vermediğinden yorumlama kısmında tahmin yürütülmektedir. Pop yazının en önemli özelliği olan şairlerin akıllarına gelen kelimeleri yazması şiire çok açık bir şekilde yansımıştır. Ayrıca pop yazın ile şiir ve düzyazı özgürlüğüne kavuştuğundan bu serbestlik özgürlük olarak yorumlanabilir (Ernst; 2001, s.15). Şairin burada neden çift olan göz ile eli tek olarak yazdığı tartışılabilir. Fakat ilk kıtaya bakıldığında orda kullanılan kelimelerin tanımlıklarının da "bir" sayı sıfatı ile belirsiz olarak yazıldığı

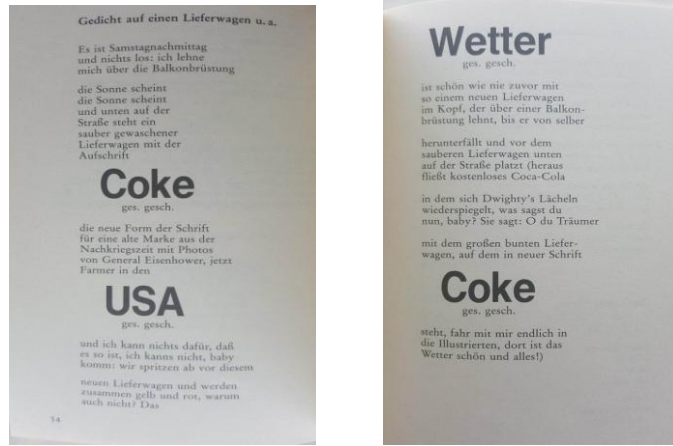
görülmektedir. Bu sebeple ilk kıta ile uyum açısından şairin bu şekilde yazdığı düşünülebilir.

3.4. Görsel Şiir - Visuelle Poesie

Şiirde olduğu gibi görsel imge ve bu imgelerin sözel dayanak noktası arasındaki ilişki çok çeşitlidir. Metafor, mecaz anlam, kinaye dahil bütün söz sanatlarının her çeşidini görmek mümkündür (Bohn; 1993, s. 246). Başarılı bir metin, sanatı en iyi yeteneğiyle taklit eden metindir. Fakat sözel iletişim seri olduğundan iki ifade biçimi arasında oluşan boşluğu kapatmak mümkün değildir. Edebiyatın yapabileceği en iyi şey, sözel iletişim adına sanatı birleştirerek bu boşluğu kapatmaktır. Bunun için en başarılı yöntem kelime ve görüntü arasında bir ilişki yaratmaktır. Görsel şiir bazı sanatsal özellikler edinerek hem görsel hem de sözel bilgi açlığımızı tatmin etmektedir. Efekt etkisine sahip olan kelime ete bürünür ve vücut bulur, böylece dilsel iskelet okuyucu ya da izleyici üzerinde hemen etki yaratan ve hissedilebilen bir varlık yaratır. Yazılı mesajların aksine oluşan bu etki doğrudan anlık ve dolaysızdır (Bohn, 2011, s.14).

Görsel şiir karmaşık formülleri, çarpıcı gözlemleri ve farkları sözel düzeyde birleştirebilir. Görsel düzeyde ise küçük çizimlerden eskizlere, şematik çizimlere, poster şiirlerine ve tam teşekküllü resimlere kadar birçok güce sahiptir. Geleneksel şiirde normalde görsel bir özelliğe sahip olmasına rağmen bunun farkında olunmaz. Sayfadaki kelime görünmez ve şiir genelde anlatmak istediği anlam üzerine okunur. Kelimelerin tek görevi anlamı aktarmak olduğu için, simgeler yerine işaret olarak hizmet ederler. Bunun aksine görsel şiirler kelimelerin fiziksel özelliklerine dikkat çekerler ve görsel öğeler oluşan kompozisyonun ortaya çıkmasında önemli yer tutarlar (a.g.e. 160). Bu sebeple görsel şiirler içlerinde analiz edilebilecek birçok imge barındırırlar. Farklı bir şiir türü olan görsel şiirlerde adında da yer alan görsellik ön plandadır; şekiller, farklı boşluklar, farklı yazı puntoları başta olmak üzere, büyük harflerin farklı kullanımı da bu şiir türünün özelliklerindedir.

Rolf Dieter Brinkmann görsel şiirin imgelerinden faydalanmış ve popüler yazın örneği olarak bu şiirlerden yazmıştır. İncelenecek olan "*Gedicht auf einen Lieferwagen u.a.*" (Brinkmann; 1994, s.54-55) adlı şiir görsel imgeler barındırmakta ve görsel şiir kategorisinde yer almaktadır:

Resim 1: Gedicht auf einen Lieferwagen u.a.

Kaynak: Rolf Dieter Brinkmann; *Künstliches Licht, Lyrik und Prosa*, 1994, s.54-55

Şiirin başlığına bakıldığında herhangi bir kahraman ismine ya da yaratıcıya değil; aksine bir kamyonu seslenme dikkati çekmektedir. Brinkmann “Ve diğerleri” anlamına gelen “u.a.” kısaltması ile özel bir aracı yüceltmeyip, aksine günlük olan, her zaman görebileceğimiz bir aracı nitelendirir.

İlk kıtada “ben anlatıcı” anlattığı vaktin pazar öğleden sonra olduğunu ve balkondan baktığını söylemektedir.

İkinci kıtaya geçişte görülebilir bir fark bulunmaktadır. “Güneş parlıyor” ifadesinin tekrarı ile günlük anlatılan bir kesite etkililik kazandırılmıştır. Bu durumda ilk kıtanın yalnızca kısa bir şekilde anlatılan günlük bir olay olmadığı anlaşılmaktadır. İki kez tekrarlanan “Güneş parlıyor” ifadesi, “Pazar öğleden sonra, hiçbir şey olmuyor” dizelerinin; pop, rock ve kot parçalarındaki sözlerin çevrilerek Almanca şiire yansıtıldığını düşündürmektedir (Hecken vs., 2015, s. 69-70). Burada dikkat çeken bir başka öge ise başlıkta bahsi geçen kamyonetin “temiz yıkandığı” ifadesidir.

Aracın üzerinde yer alan yazının “Coke” olması ve diğer kelimelerle kıyaslandığı zaman koyu, aynı zamanda da daha büyük punto ile yer alması görsellik açısından önemlidir. Bu reklam sözcüğü ile Brinkmann herhangi bir ticari malı değil, aksine Batı Almanya savaş sonrası kültürünün resmini çizmektedir (Späth; 1989, s. 54). Çünkü o zamanlar Amerikan yaşam tarzını tipik olarak yansıtan kot ve “Coca Cola” gibi ürünler doğu bloku ülkelerinde yasaklanmıştır (Schnoor; 2004, s.521-522). Eski Doğu Almanya’da bu ürünlerin satışının

yasaklanması toplumun gizli bir şekilde bu ürünleri elde etmek için çabalamasına sebep olmuştur. Şiirde özellikle “Coca Cola” reklamı olan bir kamyoneti Brinkmann’ın tasvir etmiş olması bunun bilinçli bir şekilde seçildiğini ve dolayısıyla pop yazın örneği olduğunu kanıtlamaktadır. Ayrıca Sibylle Späth “Brinkmann’ın kullandığı bu reklam metni ile herhangi bir ticari malı adlandırmadığını, aksine tasvir ettiği bu resim ile Alman Federal Cumhuriyeti’nin savaş sonrası Amerikan kültürüne yoğunlaştığını” (1989, s.54) belirtmiştir.

Üçüncü kıtada “Savaş sonrasında eski markası” olarak betimlenen “Coke” yanlış bir ifadedir. Çünkü 60’lı yılların ortasında “Coca Cola” ithal edilmeye başlamıştır. Dolayısıyla eski marka değil, aslında yeni markadır. Burada Amerika başkanı Dwight D. Eisenhower’in (1890-1969) politik hayatına ani bir geçiş bulunmakta ve kariyerinin uzun yıllar sürmediği “Amerika’da çiftçi” olarak yaşadığı ifadesi ile imâ edilmektedir. Späth (1989) bu dizelerde Brinkmann’ın savaş sonrası dönemde Amerikan ithalatı tarafından oluşturulan kapitalizmin hayat felsefesini açıkladığını yazmıştır (s. 54).

Üçüncü kıtanın hemen altında dikkat çeken şey “Coke” ifadesi gibi “USA” kelimesinin diğer sözcüklerden daha büyük, kalın ve koyu yazılmış olmasıdır. Aynı zamanda bu ifadenin altında “Coke” kelimesinde de yer aldığı gibi “gesetzlich geschützt” ifadesinin kısaltması olan “ges. gesch.” bulunmaktadır. “Kanun tarafından korunan-desteklenen” anlamına gelen bu ifadenin Amerika’nın hemen altında yer alması da ironik bir ifadedir. Şair burada “Cola” gibi Amerika’yı da ticari bir mal olarak mı görmekte, Amerika’nın arkasında yer alan gizli güçlere mi gönderme yapmaktadır yoksa pop tarzın yalnızca belirli bir alanda değil, her nesneye ve her alana uygulanabileceğini mi göstermektedir soruları yoruma açıktır.

Dördüncü kıtada balkondan yapılan sıradan bir gözlem geride kalmış, yeni bir açıklamaya geçiş yapılmıştır. “Ich kann nichts baby, / komm” dizeleri ile aslında Amerikan şarkı sözlerini hatırlatmaktadır. Beşinci kıtada söylenen “Bu yeni kamyonu boyayalım, beraber sarı ve kırmızı olalım” ifadeleri pop yazın dünyasının renklerini hatırlatmaktadır. Bu ögeler de bu şiirin pop yazın örneği olarak ele alınmasını kolaylaştırmaktadır.

Beşinci kıtanın hemen altında aynı “Coke” ve “USA” kelimeleri gibi *hava* anlamına gelen “Wetter” kelimesi de sanatsal bir şekilde koyu, büyük ve kalın yazılmıştır. “Şiire göre yasal olarak korunan ticari markaların ve insan eliyle üretilen şeylerin güzelliği artık daha fazla arttırılmaz” (Hecken.; 2012, s. 70), dolayısıyla *hava* kelimesinin de artık daha fazla güzelleşemeyeceği mecaz olarak ifade edilmiştir.

Altıncı kıtadan itibaren gündelik hayat yerini sürrealist bir anlatıma bırakmıştır. Balkondan bakan kişinin kafası yere düşmüş ve sokakta duran temiz

“Coca Cola” kamyonunun önünde durmuştur. Kamyonun üzerinde Amerikan başkanı Dwight’ın gülümsemesi yer almakta ve yere düşen kafaya üzerinde “Coke” yazan renkli kamyon ve kendisi ile resimli dünyaya gelmesini, orada havanın ve her şeyin güzel olduğunu söylemektedir (Brinkmann; 1994, s. 55).

Bu şiirde bazı kelimelerin büyük, kalın ve koyu yazılması ile şiir kola propagandası yapma özelliğini kaybetmiştir. Ayrıca Eisenhower’ın resminin olduğu bir kamyonun Berlin’e hiç gönderilmediği “Coca Cola” firması tarafından bildirilmiştir.⁸

Şiirde kullanılan “Ooo, bebek”, “Hey sen, hayalperest” gibi ifadeler okuyucuya kendisini bir rüyada ya da bir şarkının içerisinde gibi hissettirmektedir. Bu şiirde Brinkmann abartma sanatını kullanmış ve gündelik hayattan okuyucuyu çıkartıp pop yazın öğelerine ağırlık vermiştir. Bu şiirde aslında ben anlatıcı ve bebeğim diye hitap ettiği kişi gündelik hayattaymış gibi davranmamakta; aksine beynin yerinde “Coca Cola”nın bulunduğu ve oluk oluk aktığı ruhsuz bir yerde bulunmaktadır (Hecken; 2012, s. 154).

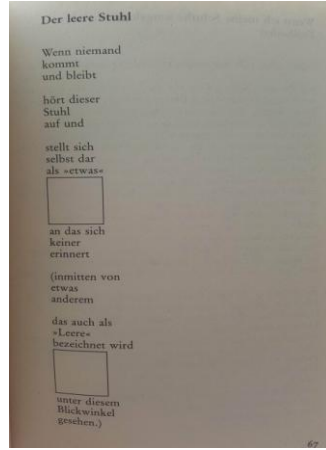
Brinkmann’ın bu şiirinde yalnızca pop yazın ruhunu değil, aynı zamanda da dönem hakkında fikir edinilebilecek kinaye ve eleştirileri yansıtmıştır. Ayrıca fantezi dünyası, illüzyon ve pop öğeleri de şiirde bulunmaktadır. Eğer şiirde görsel olarak büyük ve koyu şekilde yer verilen logolar ve Amerikan şarkı sözlerinden çıkıp gelmiş hissi veren bazı kelimeler olmasaydı, şiir dönem tespiti açısından çok az ipucu verecekti (Hecken; 2015, s.71). Bu sebeple kullanılan öğelerin yabancılaştırma efekti yarattığı ve okuyucunun o dönemi eleştirel açıdan değerlendirmesini sağladığı söylenebilir.

3.5. Görsel İmge Barındıran Şiirler

Rolf Dieter Brinkmann yalnızca kullandığı kelimeler ya da şiirlerinin serbestliği ile pop yazın örneklerini vermemiş, aynı zamanda şiirlerinde “görsel şiir” özelliklerinden olan şekiller de kullanmıştır. Bu şekiller ile hem şiire görsellik katmış, hem de şiir denildiği an kıtalardan oluşan dizeler fikrinden okuyucuyu uzaklaştırmıştır. Bu bölümde ele alınacak şiirde görsel imge bulunmakta, aynı zamanda da şiir yorumlandığı an popüler yazının özellikleri göze çarpmaktadır:

---

⁸ Bkz. Jan Röhnert, Gunter Geduldig (Hrsg.). *Rolf Dieter Brinkmann: Seine Gedichte in Einzelinterpretationen*. (2012). (s. 154)

Resim 2: Der leere Stuhl

Kaynak: Rolf Dieter Brinkmann; *Künstliches Licht, Lyrik und Prosa*, 1994, s. 67.

Der Leere Stuhl (Brinkmann; 1994, s.67) adlı şiirde imge olarak kare şekiller kullanılmıştır. Dizelerin arasında imgenin yer alması pop yazının farkındalığını ortaya çıkartmak açısından önemlidir. Dizeler incelendiğinde ortaya şu sonuç çıkmıştır:

Diğer şiir örneklerinde olduğu gibi satırlar tam cümle olmadığından ilk olarak ilk kare şeklin altındaki kısma kadar yorumlamak mümkündür. Kimse gelmediğinde ve hiç kimse kalmadığında, sandalye susar ve kendisini kimsenin hatırlamadığı “bir şey” olarak tanıtır. Dolayısıyla kare şekil sandalyenin kendi düşüncesini yansıtır olabilir. Boş, kimsenin hatırlamadığı bir nesne; ya da iç dünyası kocaman bir boşluktan ibaret “bir şey”. Burada Brinkmann sandalyeyi kişiselleştirmiş ve sandalye üzerinden kalabalıklar gittikten sonra yalnız kalan insanın iç dünyasını anlatmak istemektedir. Kare şekli kullanmasının sebebi hem boşluğu okura hissettirmek, hem de sıradan bir şiirde yer almayan şekli kullanarak pop yazın örneğini sergilemektir.

İlk şekilden sonra yer alan cümleler parantez içerisinde verilmektedir. Başka bir şeyin ortasındakinin de boşluk olarak gösterilebileceğini ve bu bakış açısıyla görüldüğünü belirtmiştir. Dolayısıyla ikinci şekilde de boşluğun nasıl olduğunu göstermiştir.

İki şekil kıyaslandığı zaman boşluğun hep aynı olduğu vurgusu yapılmıştır. Fakat bu şiirde önemli olan ilk kıtada yer alan sandalyenin düşünceleridir. Çünkü yalnız insanın yaşadığı boşluk sandalyenin düşünceleri üzerinden anlatılmış, şekil olarak sandalye çizilmemiştir; ya da görseldeki şekil sandalyeyi tasvir

etmemektedir. Normal şiirlerde herhangi bir şekle rastlamak söz konusu değilken popüler edebiyat görsel şiirin diğer şiirlerden farklı olduğu bu örnekler ile gösterilmiş ve elde edilen sonuçlar yorumlanmıştır. Sonuç olarak ise popüler edebiyat şiirlerinin imgelerle çok şey anlattığı ispatlanmıştır.

4. SONUÇ

Karşıt yazın türü olarak pop yazın ilk örneklerini Amerika’da vermiş ve daha sonra diğer ülkelere de yayılarak adından söz ettirmiştir. Yazarlar ve şairler çalışmalarında serbestlikten yana olmuş, hem eserlerde konu ve kelime ayrımı yapmaksızın rahat davranarak, hem de şiirlerde kelime yazım şekli ve kullanılan imgeler ile bu kuralınlıklarını belli etmişlerdir.

Öğrenci hareketleri ve soğuk savaş yıllarının verdiği bunaltıcı ortam, insanlara yenilik ihtiyacı hissettirmiş ve sürekli bir kurala bağlı kalarak yazılan eserler ve şiirler yerlerini kuralsız, serbest ve her kelimenin yer alabileceği çalışmalara bırakmıştır. Allen Ginsberg öncülüğünde altmışlı yıllarda Amerika’da başlayan pop yazın, gençler başta olmak üzere yetişkinler tarafından da ilgiyle okunmuş ve yavaşça dünyaya yayılmıştır.

Alman edebiyatının pop yazını açısından temsilcilerinden olan Rolf Dieter Brinkmann, Amerika’da başlayan bu akımdan etkilenmiş ve bu edebiyat türünün şiir örneklerini oluşturarak dönemi yansıtmıştır. Şiirlerinde hem bazı kelimeleri büyük, kalın ve koyu yazarak görselliği ön plana çıkartmış, hem de bu kelimeler ile dönem hakkında okuyucuya bilgi vermiştir.

Pop yazının özelliklerini barındıran üç şiirde farklı öğeler yer almaktadır. *Gedicht am 19. März 1964* adlı ilk şiirde dönemin en etkileyici müzik türü olan “rock müzik” grubu ifadesi dikkat çekmektedir. Beat kuşağının en çok dinlediği müziğe vurgu yapılmış ve herhangi bir dilbilgisi kuralına bağlı kalınmadan kelimeler serbest bir şekilde yazılarak şiir oluşturulmuştur.

Gedicht auf einen Lieferwagen u.a. adlı şiirde normal şiirlerden farklı olarak kamyonu ithafen bir şiir yazılmıştır. Kamyonun taşıdığı ticari ürün, “Coke” ifadesinin koyu, büyük ve kalın yazılması şiirde dikkat çeken unsurdur. Çünkü Brinkmann özellikle “Coca Cola”nın ticari reklamını yapmak için bu şiiri ele almamış; o dönem Doğu Almanya’da bu ürünün yasak olduğunu vurgulamak amacıyla, hem de kurallı ve klasik şiirin dışına çıkarak pop yazın örneğini oluşturmuştur.

Der leere Stuhl adlı şiirde ise diğer öğelerden tamamen farklı olarak görsel şekil kullanılmıştır. Fakat Brinkmann kullandığı kare şekil ile sandalyeyi tasvir etmemiş, kimsesiz insanın içinde bulunduğu boşluğun vurgusunu şekil kullanarak

ifade etmiştir. Şiirin başlığında yer alan “Boş Sandalye” başta olmak üzere, kullanılan kare şekil ile de Brinkmann dikkat çekmiştir.

Sonuç olarak pop yazın türü olarak Rolf Dieter Brinkmann’ın her şiirde aynı yöntemi kullanmadığı, her şiirin kendine has dönemin farklı özelliklerini yansıttığı görülmüştür. Kelimelerin farklı yazımı başta olmak üzere, şiirlerde imgelerin yer alması, dilbilgisi kuralına uyulmadan tek kelime ile bile dizelerin oluşturulabileceği, kullanılan kelimelerin önemi ve bunların nasıl yorumlanabileceği açıklanmıştır.

KAYNAKÇA

- Adler, H. (1994). Mediating the Mediation: Rolf Dieter Brinkmann’s Concept of the Aesthetic Subject. Reinhold Grimm, Jost Hermand (Ed.), *High and Low Cultures. German Attempts at Mediation* içinde (95-106). The University of Wisconsin Press: England.
- Asutay, H. (2001). Gençliğin Dili. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 3 (2), 1-21.
- Biendarra, A. S. (2012). *Germans Going Global*. Berlin: De Gruyter.
- Bohn, W. (1993). *Apollianiere, Visual Poetry, and Art Criticism*. USA: Associated University Press.
- Bohn, W. (2011). *Reading Visual Poetry*. UK: Fairleigh Dickinson University Press.
- Brinkmann, R. D. (1994). *Künstliches Licht. Lyrik und Prosa*. Stuttgart: Reclam.
- Erkayhan, Ş. (2011). *1960 Sonrası Almanya’da Türk Sanatçılar: Göç ve Kültürel Kimlik*. Druck und Verlag: Lulu.
- Ewerett, W. (1999). *The Beatles as Musicians: Revolver Through the Anthology*. New York: Oxford University Press.
- Ernst, T. (2001). *Popliteratur*. Hamburg: Rotbuch.
- Forget, T. (2003). *The Rolling Stones*. New York: The Rosen Publishing Group.
- Geissler, R. (1964). *Dekadenz und Heroismus: Zeitroman und völkisch-nationalsozialistische Literaturkritik*. Stuttgart: Deutsche Verlags-Anstalt.
- Gemünden, G. (1998). *Framed Visions: Popular Culture, Americanization, and the Contemporary German and Austrian Imagination*. America: The University of Michigan Press.
- Hecken, T. (2012). Gedicht auf einen Lieferwagen u.q. Jan Röhnert, Gunter Geduldig (Ed.), *Rolf Dieter Brinkmann. Seine Gedichte in Einzelinterpretationen* içinde (151-154). (Band 1). Berlin: De Gruyter.
- Hecken, T., Kleiner, M. S. & Menke, A. (2015). *Popliteratur: Eine Einführung*. Stuttgart: J.B. Metzler Verlag.

- Polat, N. (2009). Alman Yazınından Bir Pop Örneği: Neumeister'de 'Techno Sound'un Yazıdaki Kozmosu. *Studien zur deutschen Sprache und Literatur*, 1 (21) 59-75.
- Röhnert, J., Geduldig, G. (2012). *Rolf Dieter Brinkmann. Seine Gedichte in Einzelinterpretationen*. (Band 1). Berlin: De Gruyter.
- Schäfer, J. (2003). Mit dem Vorhandenen etwas anderes als das Intendierte machen. Schäfer J. Arnold (Ed.), *Rolf Dieter Brinkmanns poetologische Überlegungen zur Pop-Literatur Pop- Literatur, Text+Kritik, Zeitschrift für Literatur* içinde (69-80). Sonderband: Richard Boorberg Verlag.
- Schnoor, R. (2004). Between Private Opinion and Official Pronouncement. Detlef Junker (Ed.), *The United States and Germany in Era of the Cold War, 1945-1990. A Handbook* içinde (519- 527). (Volume 2). UK: Cambridge University Press.
- Schumacher, E. (2004). In case of Misunderstanding, Read On!: Pop as Translation. Agnes C. Mueller (Ed.), *German Pop Culture How "American" Is It?* içinde (113- 129). America: The University of Michigan Press.
- Späth, S. (1989). *Rolf Dieter Brinkmann*. (Bd. 254). Stuttgart: J. B. Metzler.
- TDK (2018). www.tdk.gov.tr (Erişim: 14.04.2018)
- Tillmann, M. (2013). *Populäre Musik und Pop- Literatur. Zur Intermedialität literarischer und musikalischer Produktionsästhetik in der deutschsprachigen Gegenwartsliteratur*. Bielefeld: Transcript Verlag.
- Uhlig, A. (2008). *Die deutsche Studentenbewegung der 1960er Jahre. Theoretische Väter, ideologische Entwicklung und Denkmuster der '68er*. Norderstedt: Grin Verlag.

